

Соња Пржуљ, библиотекар

sprzulj@hotmail.com

Невена Мећава, књижничар

nevena.mecava@nub.rs

Огњенка Савановић, виши библиотекар

ognjenkasavanovic@yahoo.com

ЈУ Народна и универзитетска библиотека РС, Бања Лука

УДК: 027.54:024]:027.022-053.6

DOI: 10.7251/BSCSR1706068P

УСЛУГЕ ЗА ТИНЕЈДЕРЕ У ГРАДСКОМ ОДЈЕЉЕЊУ „ОБИЛИЋЕВО“ НАРОДНЕ И УНИВЕРЗИТЕТСКЕ БИБЛИОТЕКЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И АМЕРИЧКОМ КУТКУ

Сажетак: Живимо у ери дигиталне технологије, те је апсолутно негирање њеног утицаја на свакодневни живот, па тако и културу и читање, апсурдно. Много је прихватљивија варијанта прилагођавања и покушаја усмјеравања тинејџерске публике на умјерену и корисну употребу електронских извора информација. Дигитални формати учења могу бити савјетовани и од стране библиотекара. Међутим, како је појам библиотеке увијек повезан са издавањем штампане грађе, поставља се питање како привући младе да дођу и увјере се да библиотека нуди и друга рјешења за подршку знању, образовању и културном уздизању уопште.

Кључне ријечи: функција библиотеке и усмјеравање тинејџера у дигиталном добу у Градском одјељењу Обилићево и Америчком кутку у Народној и универзитетској библиотеци Републике Српске, услуге које нуди ова библиотека, улога библиотекара у развоју младих корисника.

Познато је да адолесценти запостављају читање. Дјеца која су имала формиране читалачке навике, у периоду адолесценције одричу се читања у корист других активности и интензивне социјализације, траже нове изазове, као што су спорт, страни језици или музика. С друге стране, очљиво је да се ова популација не раздваја од мобилних

телефона, таблета и рачунара. У таквим околностима, библиотекар мора бити веома умјешан да створи амбијент и конверзацију при којој ће млади корисник прихватити савјет и понијети бар једну књигу кући. Библиотекар треба да буде и педагог и да на прави начин подстакне добровољно читање, али тај подстицај мора бити у складу са интересовањем дјетета. Из тог разлога, правилан приступ и добро вођен разговор су од пресудног значаја за мотивацију тинејџера. Уз све то, врло је важан амбијент, уређење библиотеке треба да буде у функцији привлачења овог узраста.

Градско одјељење „Обилићево“ нуди широк спектар литературе за дјецу и тинејџере. Ипак, већина тинејџера чита једну књигу мјесечно, што значи, обавезну школску литературу, а мањи број њих прочита још једну књигу по жељи у току мјесеца. Најинтересантнији наслови истакнути су на посебним полицама како би привукли пажњу, часописи такође, али њихово интересовање ријетко прелази оквир обавезне лектире. Тинејџерска популација се налази под највећим утицајем технолошких иновација, и то јесте један од узрока удаљавања од читања, али та чињеница може да буде и оружје које ће понудити рјешење за побуђивање њиховог интересовања. Осавремењена библиотека, опремљена интересантним садржајима и техничком опремом попут интернет клуба, телевизора, DVD-а, одговорила би на захтјеве ове публике.

Како се простор Градског одјељења и Америчког кутка налазе један поред другог, тинејџери проналазе одговор на велики дио својих интересовања у Америчком кутку.

О Америчком кутку Бања Лука

Амерички кутак Бања Лука, који је смјештен у Градском одјељењу Обилићево Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске, је у фебруару 2016. године обиљежио 10 година рада. Наиме, ово је мала библиотека

америчког стила, која за циљ има повезивање култура Сједињених Америчких Држава и Босне и Херцеговине резултат је сарадње између Амбасаде Сједињених Америчких Држава у Босни и Херцеговини и Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске у Бањалуци. Данас у Босни и Херцеговини има девет Америчких кутака и то у Сарајеву, Бањалуци, Зеници, Тузли, Бихаћу, Добоју, Требињу, Брчком, и Требињу. Сви кутци у Босни и Херцеговини су изграђени на кључном концепту локалног партнерства. Спонзорисани заједнички од стране Америчке амбасаде у Сарајеву и локалне домаћин институције (библиотеке или културни центри), Амерички кутци промовишу међусобно разумијевање између Босне и Херцеговине и јачају културне и академске размјене као и пријатељство између народа ове двије земље. У Америчким кутцима, чије локалне домаћин институције су библиотеке, раде библиотекари, који говоре и енглески и српски језик.

Неке од услуга, које су овдје на располагању корисницима су бесплатна чланарина, приступ збирци од преко 2000 књига и часописа на енглеском језику, приступ рачунарима и брзом интернету, приступ најмодернијој технологији (таблет рачунари, електронски читачи, видео-конференцијска опрема, итд.). Поред тога, овдје се организују многи интересантни програми и догађаји као што су презентације, радионице, програми за професоре енглеског језика, часови енглеског језика (конверзације, дискусије, дебате), дјечији кутак и кутак за младе (интерактивне игре, такмичења, клуб љубитеља књиге), филмске пројекције, и сл.

Електронски читачи

Велика већина корисника Америчког кутка Бања Лука су млади узраста између 15 и 25 година. У посљедње вријеме један од најпопуларнијих дигиталних ресурса међу овом популацијом су електронски читачи. За потребе овога семинарског рада усмено смо анкетирали ове кориснике

како бисмо сазнали због чега највише долазе у Амерички кутак и који су то њима најинтересантнији његови ресурси. Оно што је нарочито занимљиво је да су сви, готово једногласно одговорили, да редовно долазе понајвише ради читања популарне тинејџерске литературе на енглеском језику, која им је овдје на располагању како у штампаном, тако и у електронском облику, а не ради рачунара и интернета, како би се хипотетички могло очекивати. Они ову литературу у дигиталном облику читају на електронским Kindle читачима, било у просторијама библиотеке, било ван ње, будући да ове уређаје могу позајмити и задржати до мјесец дана, као и било коју другу штампану књигу из библиотечке збирке. Библиотекарова улога је да им објасни како се овај уређај користи и „испуни жеље“ у смислу тражења жељених наслова и пребацавању истих на Kindle уређај. Њихов задатак и обавеза је да уређај врате у Амерички кутак у договореном року. До сада, нисмо имали већих проблема приликом задуживања и раздуживања уређаја.

Интерактивне web платформе

Развој дигиталних програма као што су Skype, интерактивне web платформе, Google Hangouts, Adobe Conect, и других различитих друштвених мрежа омогућује Америчком кутку подлогу да повећа број, разноврсност и искуство корисника у виртуелном свијету. Online публика и виртуелне дискусије путем вебинара (online семинара) доказују се као изванредни механизми за културне програме. Овдје су опет у фокусу млади, којима је овакав начин учења и комуникације природан у данашњем времену. Путем вебинара са њима занимљивим и корисним предавачима и темама, они заједно са својим наставницима учествују у дискусијама са вршњацима и предавачима како код нас тако и у Америци. Као примјер оваквог начина учења у простору библиотеке наводимо вебинар који је уприличен поводом

Међународне седмице образовања, обиљежене у новембру 2015. године. Наиме, Амбасада Сједињених Америчких Држава у Босни и Херцеговини и осам Америчких кутака у Босни и Херцеговини су организовали уживо вебинар са три студента основних студија из Босне и Херцеговине, који тренутно студирају на Универзитету Дејтон у САД. Учесници у Америчком кутку Бања Лука су били ученици Гимназије Бања Лука и њихови наставници. И у осталим Америчким кутцима публика су били средњошколци. Ови млади људи су имали прилику да из прве руке од својих нешто старијих другова сазнају о њиховом искуству студирања у Америци. Такођер су имали прилику да се активно укључе у дискусију и да постављају жељена питања.

Мултидисциплинарна електронска база података eLibraryUSA

Још један ресурс Америчког кутка популаран међу младим корисницима је мултидисциплинарна електронска база података eLibraryUSA¹, чијим информацијама, по узору на америчке јавне библиотеке, чланови ове библиотеке могу приступити бесплатно. Ова база нуди широки спектар ресурса корисних за учење енглеског језика, америчке историје и културе, здравља, науке, бизниса, и остало, и значајан су извор информација ученицима и студентима приликом израде њихових академских радова.

Интерактивне видео игре

Ово су, углавном, игре које за циљ имају учење енглеског језика путем најсавременијих метода. Једна од таквих игара се зове „Trace Effects“², која представља истинску авантуристичку видео игру, у којој играчи крећу на вирту-

¹ <http://elibraryusa.state.gov/>

² <https://traceeffects.state.gov/>

елно путовање учећи енглески језик и истражујући америчке градове, као што су Њујорк, Вашингтон, Велики Кањон. Ова игра истражује и теме у вези са предузетништвом, друштвеним активизмом, оснаживањем жена, науком, иновацијама, заштитом животне средине, и рјешавањем конфликта. Игра је похрањена на DVD-у и може се инсталирати на рачунаре у Америчком кутку или се директно преузети на <http://americanenglish.state.gov>.

Рад са волонтерима

Са друге стране, прилика да се млади усмјере на неди-талне садржаје су волонтерски програми за младе, који сваком даном постају све популарнији. Библиотекари су свјесни да млади волонтери могу да значајно допринесу неким њиховим редовним пословима, те би, стога, њихова улога требала да буде и да јавно оглашавају овакве могућности, како би се оне што више популаризовале међу младима. На примјер, приликом неких програмских активности (радионице, презентације, групне посјете) библиотекари у Америчком кутку радо позивају заинтересоване ученике да волонтирају овдје. Неке од послова које волонтери могу да обављају су помоћ при раду са корисницима (представљање главних ресурса, одговарање на питања, помоћ при проналажењу жељених ресурса, одржавање уредности радног простора, задуживање и раздуживање корисника, итд.), помоћ уочи, за вријеме, и после одржавања програмских активности, техничка помоћ, рекламирање библиотечких активности путем друштвених мрежа, осмишљавање плаката и осталог промотивног материјала. На овакав начин млади се осјећају корисним и активним члановима друштвене заједнице, те стичу радно искуство, имају прилику да вјежбају и усавршавају енглески језик, те осјећају сатисфакцију што су подарили своје слободно вријеме некоме ко то итекако цијени.

Због свега наведеног намеће се закључак да библиотеке морају осавременити своје услуге и ићи у корак са захтјевима младе популације. Осим овог примјера Америчког кутка, једна од могућности је угледање на моделе неких њемачких народних библиотека.

Корисницима се нуди могућност инсталације апликација на мобилним телефонима, уз помоћ којих би они имали приступ базама података разних библиотека; и више од тога, приступ дигитализованој грађи тих библиотека. Такође, постоје и апликације захваљујући којима може да се четује са библиотекарском задуженим за такве послове.

Веома је важна и сарадња са школама, излазак из оквира библиотеке и промовисање садржаја ван ње. Посјете основних и средњих школа важан су корак за упознавање ученика са библиотеком. Приликом оваквих сусрета пружа се могућност представљања библиотечких ресурса и промовисање управо оних садржаја који су привлачни публици ове доби. Модерна библиотека адаптирана је према укусу корисника, спремна је да пружи садржаје за дигиталне алате, али и стару добру штампану књигу, јер и најзахтјевнији корисници електронских помагала пожелеле да се опусте уз шушкање папира.

Abstract: We live in the era of digital technology, and therefore, it is absurd to absolutely deny its impact on everyday life, including culture and reading. It is a much more acceptable variant to adjust and attempt to direct a teenage audience to a moderate and beneficial use of electronic resources. Digital learning formats can be suggested by the librarian. However, as the concept of a library is always associated with the release of printed material, the question is how to attract young people to come and see that the library also offers other solutions to support knowledge, education and cultural elevation in general.

Key words: function of the library and direction of teenagers in the digital era at the "Obilicevo" Branch Library and American Corner, both constituent entities of the National and University Library of Republic Srpska, Services available at this library, Role of the librarian in the development of young users.